

บทที่ 4

การค้าเสรีไทย-จีน

4.1 ความเป็นมาของเขตการค้าเสรี

นโยบายการค้าเสรี (free trade policy) สนับสนุนให้การค้าระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างเสรี โดยไม่สร้างอุปสรรคหรือมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างกัน ซึ่งทำให้ประเทศต่างๆ ผลิตสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบแล้วนำสินค้าที่ผลิตไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ไม่ได้ผลิต แสดงถึงการจัดสรรทรัพยากรของโลกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น นโยบายการค้าเสรีจึงอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (theory of comparative advantage) ทั้งนี้ GATT (General Agreement on Trade and Tariff) หรือ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การค้าโลกขยายตัวได้อย่างเสรี แต่ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ (non-discrimination) เนื่องจาก การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคไม่ว่าจะอยู่ในรูปการเจรจาระดับทวิภาคี (bilateral agreement) หรือพหุภาคี (multilateral agreement) เป็นการเปิดโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศหรือภายในกลุ่มให้ขยายตัวได้มากขึ้น แต่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการกีดกันทางการค้าต่อประเทศนอกกลุ่มข้อตกลงได้ ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า WTO อนุญาตให้มีการรวมกลุ่มหรือทำความตกลงทางการค้าระดับภูมิภาคได้ โดยถือเป็นข้อยกเว้น (exception) ของ WTO ที่ประเทศสมาชิกสามารถเลือกปฏิบัติได้ (Most Favoured Nation treatment: MFN) ระหว่างประเทศในกลุ่ม ซึ่งจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน GATT ปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ.2537) มาตรา 24 วรรค 4 ถึงวรรค 9 โดยยินยอมให้ประเทศที่เข้าร่วมในการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีบางประการของ GATT ได้ (รุ่งนภา บุญยະนันท์, 2546)

การจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจตามมาตรา 24 มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

- 1) สหภาพศุลกากร (customs union)
- 2) เขตการค้าเสรี (free trade area)
- 3) ข้อตกลงชั่วคราวก่อนการจัดตั้งสหภาพศุลกากรหรือเขตการค้าเสรี (interim agreement)

เขตการค้าเสรี (Free trade area) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่งที่มีข้อตกลงระหว่างรัฐบาลตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป เพื่อยกเลิกภาษีศุลกากรและมาตรการอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคทางการค้าแก่กัน ซึ่งอาจรวมถึงการค้าบริการ การลงทุน และความร่วมมือต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถเรียกเก็บภาษีศุลกากรและใช้มาตรการจำกัดทางการค้ากับประเทศอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มได้อย่างเสรี โดยมีลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2548)

- 1) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าเพิ่มต่อประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก (no fortress effects)
- 2) ครอบคลุมการค้าระหว่างประเทศมากพอ (substantial coverage) ซึ่งเป็นกติกาที่ WTO กำหนดไว้เพื่อปกป้องและป้องกันผลกระทบของ FTA ที่มีต่อประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกของ FTA นั้นๆ
- 3) มีตารางการลดภาษีหรือเปิดเสรีที่ประเทศคู่สัญญา FTA เจรจากันว่าจะลดภาษีให้แก่กัน ในสินค้าใดบ้าง จะลดอย่างไร และจะใช้ระยะเวลายาวนานเท่าไร

4.2 สาเหตุการจัดทำเขตการค้าเสรี

เมื่อการค้าเสรีอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ของแต่ละประเทศอย่างแท้จริง ย่อมแสดงถึงการจัดสรรทรัพยากรให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การเจรจาความตกลงการค้าแบบพหุภาคี (multilateral trade negotiations) ภายใต้ WTO เป็นไปอย่างเชื่องช้าและปัจจุบันไม่มีความคืบหน้าในการเจรจาการค้าเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ เขตการค้าเสรีจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่หลายประเทศสนใจ สามารถสรุปสาเหตุการจัดทำเขตการค้าเสรีได้ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547)

- 1) เพื่อให้การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมีความรวดเร็วและเป็นรูปธรรมมากกว่าการเปิดเสรีในกรอบ WTO
- 2) จีนเป็นประเทศใหญ่และเริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจ จากความได้เปรียบของตลาดภายในที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมากและมีแรงงานราคาถูก จึงสามารถรองรับการผลิต การบริโภค และมีศักยภาพในการส่งออกสูง ดังนั้นเมื่อจีนได้เข้าเป็นสมาชิก WTO จะได้รับสิทธิทำเทียบกับประเทศอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ ประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา จึงต้องปรับนโยบายและกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- 3) เป็นการขยายการค้าและการลงทุน ระหว่างประเทศร่วมเขตการค้าเสรี โดยไม่ขัดกับ WTO จึงเป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดทำเขตการค้าเสรีขยายวงกว้างมากขึ้น

4) การจัดทำเขตการค้าเสรีเป็นยุทธวิธีในการสร้างพันธมิตรด้านเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองในเวทีการค้าโลก

5) ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเปิดเสรีเต็มที่ จะมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการเปิดตลาดของประเทศที่ร่วมทำเขตการค้าเสรีได้มาก

ฉะนั้น หากไทยดำเนินการล่าช้าในการทำ FTA อาจทำให้สูญเสียตลาดส่งออก เนื่องจากการส่งออกเป็นจักรกลสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยมีรายได้จากการส่งออกเป็นมูลค่า 3,886.6 พันล้านบาทหรือร้อยละ 66.78 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548) ด้วยเหตุนี้ไทยจึงต้องปรับตัวกับสถานการณ์การค้าที่เกิดขึ้น โดยใช้ FTA เป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มโอกาสการส่งออกทั้งตลาดเดิม และขยายเข้าสู่ตลาดใหม่ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามศักยภาพที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4.3 ผลดี-ผลเสีย ของเขตการค้าเสรี

4.3.1 ผลดีการค้าเสรี

1) จากหลักการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งรวมถึงการประหยัดต่อขนาด ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

2) มีความสะดวกในการส่งออก จึงสามารถส่งออกได้มากขึ้น และเป็นประตูทางการค้าไปสู่ตลาดใหม่

3) กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน และเป็นกลไกในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจซึ่งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

4) ผู้ผลิตภายในประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออกสูงขึ้น ด้วยต้นทุนการผลิตลดลงจากการนำเข้าวัตถุดิบราคาถูก

5) ผู้บริโภคภายในประเทศสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาถูกและสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายมากขึ้น

6) เป็นการสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มบทบาทและอำนาจต่อรองในเวทีการค้าโลก

7) เพิ่มทางเลือกทางการค้าระหว่างประเทศให้เกิดความเป็นเสรีมากขึ้น

4.3.2 ผลเสียการค้าเสรี

- 1) กระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศที่ไม่มีความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลกได้
- 2) เกิดการแข่งขันกันเองภายในกลุ่มที่มีโครงสร้างสินค้าส่งออกเหมือนกัน จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงโครงสร้างการผลิต ว่ามีลักษณะแข่งขันกัน หรือ เกื้อหนุนกัน
- 3) การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างกัน ส่วนใหญ่แล้วประเทศเล็กจะเสียเปรียบ เพราะไม่มีอำนาจในการต่อรอง
- 4) การจัดทำเขตการค้าเสรี อาจนำไปสู่สภาวะการพึ่งพาทางเศรษฐกิจของประเทศที่เราไปจัดทำเขตการค้าเสรีด้วยมากเกินไป
- 5) อาจเกิดการเบี่ยงเบนทิศทางการค้า (trade diversion) โดยไม่นำเข้าจากประเทศนอกเขตการค้าเสรี แม้ว่าจะมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าก็ตาม

4.4 สถานการณ์การค้าเสรีไทย-จีน

จากการที่อาเซียนและจีนได้ตกลงที่จะเปิดเสรีสินค้าบางรายการลงทันที (early harvest) ในสินค้าเกษตรทุกรายการ ภายใต้พิกัดศุลกากรตอนที่ 01-08 ได้แก่ สัตว์มีชีวิต เนื้อสัตว์ใช้บริโภค ปลาและสัตว์น้ำ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์จากสัตว์อื่น ต้นไม้ และพืชที่มีชีวิต พืชผักใช้บริโภค และผลไม้ โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 และให้เหลือร้อยละ 0 ภายในปี พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ไทยมีความพร้อมในการเปิดเสรีก่อน การเปิดเสรีส่วนแรกภายใต้กรอบอาเซียน-จีน เป็นเวลา 3 เดือน โดยเริ่มจากสินค้าผักและผลไม้ (พิกัดศุลกากร ตอนที่ 07 และ 08) นำมาลดภาษีสินค้าขั้นต้นก่อน (Early Harvest Programme: EHP) เป็นร้อยละ 0 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547)

ภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน ในสินค้าผักและผลไม้เป็นระยะเวลา 1 ปี (ตุลาคม พ.ศ. 2546-กันยายน พ.ศ. 2547) พบว่า (ตารางที่ 4.1) ไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ากับจีนในสินค้าผักเพิ่มขึ้นร้อยละ 60.67 เมื่อเทียบกับก่อนการค้าเสรี โดยภายหลังการค้าเสรีไทยส่งออกผักไปจีนเป็นมูลค่า 7,940.75 ล้านบาท และนำเข้าผักจากจีนเป็นมูลค่า 1,342.12 ล้านบาทหรือเป็นร้อยละ 69.86 และ ร้อยละ 136.24 ตามลำดับ ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการค้าเสรี ส่วนการค้าผลไม้ พบว่าไทยเป็นฝ่ายเกินดุลการค้าผลไม้กับจีนในอัตราลดลงร้อยละ 80.02 เมื่อเทียบกับก่อนการค้าเสรี โดยภายหลังการค้าเสรีไทยส่งออกผลไม้ไปจีนเป็นมูลค่า 3,384.73 ล้านบาทและนำเข้าผลไม้จากจีนเป็นมูลค่า 3,159.73 ล้านบาท หรือเป็นร้อยละ 34.74 และร้อยละ 127.96 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับก่อนการค้าเสรี

ตารางที่ 4.1 แสดงมูลค่าการค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

รายการ	ก่อนการค้าเสรี (ต.ค. 45 - ก.ย. 46)	หลังการค้าเสรี (ต.ค. 46 - ก.ย. 47)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง ภายหลังการค้าเสรี
ผัก			
มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	4,674.96	7,940.75	69.86
มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)	568.12	1,342.12	136.24
ดุลการค้า (ล้านบาท)	4,106.84	6,598.63	60.67
ผลไม้			
มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	2,511.99	3,384.73	34.74
มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)	1,386.06	3,159.73	127.96
ดุลการค้า (ล้านบาท)	1,125.93	225.00	-80.02

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

โดยผักที่ส่งออกสำคัญได้แก่ มันสำปะหลัง ผักแช่เย็นแช่แข็ง และถั่วอื่นๆ ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นภายหลังการค้าเสรีเป็นร้อยละ 70.27 ร้อยละ 84.88 และร้อยละ 320.39 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.2) สังเกตพบว่า มันสำปะหลังมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดเท่ากับ 7,925.40 ล้านบาท ซึ่งมีสัดส่วนการส่งออกภายหลังการค้าเสรีไทย-จีนสูงถึงร้อยละ 99.80 ของปริมาณการส่งออกผักทั้งหมดของไทยไปจีน ผลไม้ส่งออกที่สำคัญได้แก่ ลำไยแห้ง ลำไยสด ทุเรียนสด และมังคุด เป็นต้น ทั้งนี้ สัดส่วนการส่งออกผลไม้ของไทยไปจีนเท่ากับร้อยละ 46.56 ร้อยละ 23.05 ร้อยละ 15.17 และร้อยละ 6.25 ตามลำดับ โดยภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน พบอัตราการส่งออกของทุเรียนเพิ่มมากที่สุดคือ ร้อยละ 19,058.58 รองลงมาคือ มังคุด เท่ากับร้อยละ 2,246.95 แม้ว่ามูลค่าการส่งออกลำไยจะมากกว่าผลไม้ส่งออกชนิดอื่นของไทย โดยมีมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งเท่ากับ 1,575.82 ล้านบาทและมูลค่าการส่งออกลำไยสดเท่ากับ 780.23 ล้านบาท แต่พบภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน การส่งออกลำไยสดเพิ่มขึ้นร้อยละ 984.86 ส่วนลำไยแห้งลดลงร้อยละ 28.75 เนื่องจากทางการจีนตรวจพบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์และสารเมทามิโดฟอสคั่งค้างที่เนื้อลำไย จึงตั้งระงับการนำเข้าลำไยสดและแห้งจากไทยชั่วคราว (อนงคันุช เลิศประเสริฐ, 2546)

ตารางที่ 4.2 แสดงมูลค่าการส่งออกผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

รายการ	ก่อนการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	สัดส่วนการส่งออก
	(มูลค่า: ล้านบาท)	(มูลค่า: ล้านบาท)	หลังการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี
ผักทั้งหมด	4,674.96	7,941.04	69.86	100
มันสำปะหลัง	4,654.50	7,925.40	70.27	99.80
ผักแช่เย็นแช่แข็ง	1.96	3.63	84.88	0.05
ตัวอื่นๆ	1.03	4.33	320.39	0.05
ผลไม้ทั้งหมด	2,513.49	3,384.73	34.66	100
ลำไยแห้ง	2,211.79	1,575.82	-28.75	46.56
ลำไยสด	71.92	780.23	984.86	23.05
กล้วย	30.69	52.63	71.5	1.55
ทุเรียนสด	2.68	513.45	19,058.58	15.17
มังคุด	9.01	211.46	2,246.95	6.25
มะพร้าวสด	2.07	25.00	1,107.73	0.74

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

หมายเหตุ: ก่อนการค้าเสรี คือ ต.ค. 45 - ก.ย. 46

หลังการค้าเสรี คือ ต.ค. 46 - ก.ย. 47

การนำเข้าผักและผลไม้ (ตารางที่ 4.3) พบว่าการนำเข้าผักของไทยจากจีนที่สำคัญได้แก่ แครอทและเทอร์นิป กระเทียม และมันฝรั่ง ซึ่งมีสัดส่วนการนำเข้าหลังการค้าเสรี เท่ากับร้อยละ 20.82 ร้อยละ 17.77 และร้อยละ 4.82 ตามลำดับของมูลค่าการนำเข้าผักทั้งหมดของไทยจากจีน ซึ่งภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน พบอัตราการนำเข้าแครอทและเทอร์นิปเพิ่มมากที่สุดคือ ร้อยละ 553.20 รองลงมา ได้แก่ กะหล่ำดอกและบร็อคโคลี่ มันฝรั่ง และกระเทียม ซึ่งมีอัตราการนำเข้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 413.89 ร้อยละ 128.47 และร้อยละ 18.63 ตามลำดับ แม้ว่าการนำเข้ากระเทียมภายหลังการค้าเสรีจะมีสัดส่วนสูงเป็นอันดับสองของการนำเข้าผักทั้งหมดจากจีน แต่พบการนำเข้าเพิ่มขึ้น ภายหลังการค้าเสรีเพียงร้อยละ 18.63 ทั้งนี้ เนื่องจากกระเทียม เป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการควบคุมการนำเข้า ซึ่งลดภาณินำเข้าเป็นร้อยละ 0 เฉพาะใน โควตาที่กำหนด หากการนำเข้ากระเทียมเกินกว่าโควตาที่กำหนดไว้คือ 65 ตัน ผู้นำเข้ากระเทียมจากจีนจะต้องเสียภาณินำเข้าในอัตราร้อยละ 57 (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจการคลัง, 2547)

ตารางที่ 4.3 แสดงมูลค่าการนำเข้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน

รายการ	ก่อนการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	สัดส่วนการนำเข้า
	(มูลค่า: ล้านบาท)	(มูลค่า: ล้านบาท)	หลังการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี
ผักทั้งหมด	568.12	1,342.12	136.24	100
แครอทและเทอร์นิป	42.78	279.47	553.20	20.82
กระเทียม	201.05	238.51	18.63	17.77
มันฝรั่ง	28.33	64.72	128.47	4.82
หอมหัวใหญ่	35.07	36.69	4.62	2.73
กะหล่ำดอก	4.67	24.00	413.89	1.79
ผลไม้ทั้งหมด	1,386.06	3,159.73	127.96	100
แอปเปิลสด	957.49	1,929.49	101.52	61.07
แพร์และควินซ์	197.09	773.60	292.52	24.48
องุ่น(สดและแห้ง)	1.17	48.96	4,100.81	1.55
ผลไม้จำพวกส้ม	1.86	39.29	2,012.09	1.24

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

หมายเหตุ: ก่อนการค้าเสรี คือ ต.ค. 45 - ก.ย. 46

หลังการค้าเสรี คือ ต.ค. 46 - ก.ย. 47

การนำเข้าผลไม้ของไทยจากจีนที่สำคัญ ได้แก่ แอปเปิลสด แพร์และควินซ์ ซึ่งมีสัดส่วนการนำเข้าหลังการค้าเสรีไทย-จีน เท่ากับ ร้อยละ 61.07 และร้อยละ 24.48 ตามลำดับ ของมูลค่าการนำเข้าผลไม้ทั้งหมดของไทยจากจีน โดยแอปเปิลมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นภายหลังการค้าเสรีเท่ากับ 1,929.49 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 101.52 ส่วนแพร์และควินซ์เพิ่มขึ้นเท่ากับ 773.60 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 292.52 นอกจากนี้ ยังมีผลไม้จำพวกส้มและองุ่นซึ่งมีสัดส่วนการนำเข้าเพียงร้อยละ 1.24 และร้อยละ 1.55 ตามลำดับ ของมูลค่าการนำเข้าผลไม้ทั้งหมดของไทยจากจีน ซึ่งมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นมาก ภายหลังการค้าเสรีเท่ากับ ร้อยละ 2,012.09 และร้อยละ 4,100.81 ตามลำดับ

4.5 ผลกระทบและแนวทางแก้ไขจากการนำเข้าผัก-ผลไม้จากจีน

การค้าเสรีผัก-ผลไม้ระหว่างไทยและจีน ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากจีนมีศักยภาพในการผลิตผัก-ผลไม้เมืองหนาว ทำให้ผู้บริโภคมีความหลากหลายในการบริโภคสินค้าผักและผลไม้เมืองหนาวที่มีราคาถูกลงภายหลังการค้าเสรี สังเกตได้จากมูลค่าการนำเข้าผัก-ผลไม้ของไทยจากจีนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้า แครอทและเทอร์นิป กระเทียม แอปเปิล แพร์และควินซ์ เป็นต้น แม้ว่าไทยจะมีศักยภาพในการผลิตผักและผลไม้เมืองร้อน แต่ก็สามารถผลิตผักและผลไม้เมืองหนาวได้บางชนิดทางภาคเหนือตอนบน ซึ่งอาจได้รับผลกระทบในการแข่งขันกับผักและผลไม้เมืองหนาวของจีน ด้วยเหตุนี้ จึงศึกษาผลกระทบการนำเข้าผักและผลไม้ ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมถึงลักษณะของผลกระทบทางเศรษฐกิจในการค้าแอปเปิลระหว่างไทยและจีน ดังนี้

4.5.1 การนำเข้าผักเมืองหนาว

จากรายงานการศึกษาสถานการณ์การค้าเสรีพืชผักไทย-จีน (นิพนธ์ ไชยมงคล และคณะ , 2547) โดยศึกษาปริมาณการนำเข้าผักบางชนิดก่อนและหลังการเปิดเสรี (ตารางที่ 4.4) พบว่า ภายหลังจากการค้าเสรีไทย-จีน เพียง 3 เดือน (ต.ค.-ธ.ค. 2546) มีปริมาณการนำเข้าผักบางชนิดสูงกว่าก่อนการค้าเสรีที่อยู่ภายในปีเดียวกัน (ม.ค.-ก.ย. 2546) ได้แก่ ถั่วลันเตา เซเลอรี และแครอท ซึ่งมีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นภายหลังจากการค้าเสรีเท่ากับ 9,246 กิโลกรัม 8,964 กิโลกรัม และ 8,185 กิโลกรัม ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่า (ตารางที่ 4.5) ราคาผักนำเข้าจากจีนมีราคาถูกลงกว่าราคาผักโครงการหลวงอย่างมาก เช่น บร็อกโคลี่ ของจีนราคาเพียงกิโลกรัมละ 11.67 บาท ขณะที่บร็อกโคลี่ของโครงการหลวงสูงถึงกิโลกรัมละ 40.95 บาท ถั่วลันเตาจีนกิโลละ 11.85 แต่ถั่วลันเตาโครงการหลวงกิโลละ 53.45 บาท ผักกาดหอมห่อจีนกิโลละ 9.07 ผักกาดหอมห่อโครงการหลวงกิโลละ 16.22 บาท และคะน้าฮ่องกงจีนกิโลละ 12.26 บาท ส่วนคะน้าฮ่องกงโครงการหลวงกิโลละ 60.00 บาท เป็นต้น

จากสถานการณ์ดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนการส่งเสริมการปลูกพืชบางชนิดของโครงการหลวง เนื่องจาก การผลิตพืชเมืองหนาวของโครงการหลวงปลูกในพื้นที่จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกพืชเมืองหนาว ด้วยการศึกษา ค้นคว้าทดลอง สนับสนุนและพัฒนาพืชผักเมืองหนาวชนิดต่างๆ ออกเผยแพร่ไปยังเกษตรกร ชาวเขาให้สามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทดแทนการปลูกฝิ่น การทำไร่เลื่อนลอย การตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ โครงการหลวงยังดำเนินการด้านตลาดให้แก่เกษตรกร ชาวเขา ด้วยการแปรรูปผลผลิตให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ได้แก่ น้ำมะเขือเทศ มะเขือเทศเข้มข้น

มะเขือเทศปอกผิว มะเขือเทศเชื่อม ผักคองสามารถ แดงกวาดองเครื่องเทศ ข้าวโพดอ่อน ผักแห้ง อนามัย ตั้งใจอนามัย กะหล่ำปมหวาน กระเทียมอบแห้ง แครอทอบแห้ง เป็นต้น โดยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายภายใต้ชื่อสินค้า ดอยคำ ซึ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคถึงสด สะอาด ปลอดภัย สารเคมี ยังผลให้ผักโครงการหลวงยังเป็นที่นิยมของผู้บริโภคต่อไป (มูลนิธิโครงการหลวง, 2548)

ตารางที่ 4.4 แสดงปริมาณนำเข้าผักของไทยจากจีน

รายการ	ก่อนการค้าเสรี (หน่วย: กิโลกรัม)	หลังการค้าเสรี (หน่วย: กิโลกรัม)	การเปลี่ยนแปลงปริมาณ หลังการค้าเสรี
บร็อคโคลี่	466,063	304,000	-162,063
ถั่วลันเตา	86,754	96,000	9,246
กะหล่ำดอก	72,992	32,997	-39,995
คะน้าฮ่องกง	53,966	42,000	-11,966
ถั่วหวาน	49,331	4,000	-45,331
เซเลอรี	37,036	46,000	8,964
ผักกาดหอมห่อ	33,144	31,000	-2,144
คื่นไฉ่	30,425	17,000	-13,425
มะเขือเทศ	19,199	4,000	-15,199
แครอท	3,815	12,000	8,185

ที่มา: นิพนธ์ ไชยมงคล และคณะ (2547)

หมายเหตุ: ก่อนการค้าเสรี คือ ม.ค. - ก.ย. 46

หลังการค้าเสรี คือ ต.ค. - ธ.ค. 46

ตารางที่ 4.5 แสดงราคาฝักจากจีน และฝักโครงการหลวง

รายการ	ราคาเฉลี่ยฝักจากจีน (บาท/กก.)	ราคาฝักโครงการหลวง (บาท/กก.)
คะน้ำอ่องกง	12.26	60.00
ถั่วลันเตา	11.85	53.45
บร็อคโคลี่	11.67	53.45
ถั่วหวาน	10.82	57.02
เซเลอรี่	10.51	25.13
ฝักกาดหอมห่อ	9.07	16.22
ปวยเล้ง	8.63	34.77
กะหล่ำปลี	4.38	4.83

ที่มา: นิพนธ์ ไชยมงคล และคณะ (2547)

4.5.2 การนำเข้ากระเทียม

การนำเข้ากระเทียม (ตารางที่ 4.6) พบว่าภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน ไทยนำเข้ากระเทียมจากทั่วโลกเพิ่มขึ้นเท่ากับ 9.99 ล้านกิโลกรัม โดยมีปริมาณการนำเข้าจากจีนมากที่สุดในโลกคือ 13.31 ล้านกิโลกรัม รองลงมาได้แก่ พม่า และลาว ซึ่งมีปริมาณนำเข้าเท่ากับ 0.79 ล้านกิโลกรัม และ 0.55 ล้านกิโลกรัม ตามลำดับ แม้ว่าไทยจะนำเข้ากระเทียมจากจีนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 8.78 ล้านกิโลกรัม แต่เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการนำเข้า พบว่าการนำเข้ากระเทียมจากจีนมีสัดส่วนเท่ากับ ร้อยละ 90.34 ของการนำเข้ากระเทียมทั้งหมดของไทย ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ลดลงเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับก่อนการค้าเสรีไทย-จีน แต่กลับพบสัดส่วนการนำเข้ากระเทียมจากพม่าและลาวเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.42 และร้อยละ 3.78 ตามลำดับ ของการนำเข้ากระเทียมทั้งหมดของไทย

การนำเข้ากระเทียมจากจีนส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือของไทย จากตารางที่ 4.6 พบว่า ปี พ.ศ. 2547 ผลผลิตกระเทียมของประเทศเท่ากับ 95,909 ตัน ซึ่งเป็นผลผลิตจากภาคเหนือ 91,008 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4,586 ตัน และภาคกลาง 315 ตัน จะเห็นได้ว่าผลผลิตกระเทียมรวมของไทยลดลงจากปีก่อน เท่ากับ 8,923 ตัน

ตารางที่ 4.6 ปริมาณการนำเข้ากระเทียมของไทยจากต่างประเทศ

รายการ	ก่อนการค้า	หลังการค้า	การเปลี่ยนแปลง หลังการค้าเสรี	สัดส่วนการค้า (ร้อยละ)	
	(หน่วย: กิโลกรัม)	(หน่วย: กิโลกรัม)		ก่อนการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี
ทั่วโลก	4,741,991	14,734,728	9,992,737	100	100
จีน	4,530,616	13,310,965	8,780,349	95.54	90.34
อินโดนีเซีย	51,481	46,800	-4,681	1.09	0.32
ลาว	75,000	556,500	481,500	1.58	3.78
พม่า	51,639	798,803	747,164	1.09	5.42
มาเลเซีย	0	60	60	0.00	0.00
เนเธอร์แลนด์	21,240	0	-21,240	0.45	0.00

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

หมายเหตุ: ก่อนการค้าเสรี คือ ต.ค. 45 - ธ.ค. 46

หลังการค้าเสรี คือ ต.ค. 46 - ธ.ค. 47

ตารางที่ 4.7 เนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตกระเทียมภายในประเทศ

รายการ	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)		
	2545	2546	2547	2545	2546	2547
รวมทั้งประเทศ	140,973	131,686	97,629	126,423	104,832	95,909
ภาคเหนือ	131,842	123,561	91,565	118,312	98,918	91,008
เชียงใหม่	47,604	42,351	26,412	49,127	36,825	30,321
ลำพูน	22,546	21,886	16,514	20,472	18,165	17,406
แม่ฮ่องสอน	16,490	16,474	15,692	14,396	13,785	15,629
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8,514	7,538	5,635	7,648	5,503	4,586
ศรีสะเกษ	5,639	4,706	3,880	4,336	3,388	3,228
ภาคกลาง	617	587	429	463	411	315
สระบุรี	617	587	429	463	411	315

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

ทั้งนี้ รัฐบาลมีนโยบายรองรับผลกระทบการค้าเสรีไทย-จีน โดยให้ปรับลดพื้นที่การเพาะปลูกกระเทียมปี 2546/47 ลงพร้อมทั้งเสนอแนะให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน โดยจ่ายเงินชดเชยให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียม เป็นจำนวน 1,500 บาทต่อไร่สำหรับการปลูกพืชล้มลุกทดแทน และเป็นจำนวน 2,000 บาทต่อไร่สำหรับการปลูกไม้ยืนต้น ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงด้านการตลาดของกระเทียม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2548) จะเห็นได้ว่า พื้นที่เพาะปลูกกระเทียมในประเทศไทยปี พ.ศ. 2547 เท่ากับ 97,629 ไร่ เป็นพื้นที่ภาคเหนือเท่ากับ 91,565 ไร่ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 5,635 ไร่ และพื้นที่ภาคกลางเท่ากับ 429 ไร่

นอกจากพื้นที่การปลูกกระเทียมลดลงแล้วยังพบปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตกระเทียมของไทย จากตารางที่ 4.8 แสดงเห็นว่า ราคานำเข้ากระเทียมของจีนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2547 ราคานำเข้ากระเทียมจากจีนเท่ากับ 4.77 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการเพาะปลูกกระเทียมของไทยเท่ากับ 12.80 บาทต่อกิโลกรัม แสดงให้เห็นว่าต้นทุนการผลิตกระเทียมของไทยสูงกว่าราคานำเข้ากระเทียมจากจีน

ตารางที่ 4.8 แสดงต้นทุนการเพาะปลูกกระเทียมไทยกับราคานำเข้ากระเทียมจากจีน

รายการ	2545	2546	2547
ต้นทุนการเพาะปลูกกระเทียมไทย (บาท/กก.)	13.55	16.04	12.8
ราคานำเข้ากระเทียมจากจีน (บาท/กก.)	6.42	5.78	4.77
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	52.62	63.97	62.73

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และ กรมศุลกากร (2548)

จากสถานการณ์ดังกล่าวย่อมทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น ซึ่งในระยะสั้นเกษตรกรอาจจะปรับตัวไม่ทัน เนื่องจากขาดความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนเทคนิคในการเพาะปลูกพืชชนิดอื่น แม้ว่าคุณภาพกระเทียมของไทยจะดีกว่ากระเทียมจีน แต่ราคากระเทียมจากจีนถูกกว่ากระเทียมของไทย อีกทั้งรสชาติของกระเทียมไม่ต่างกันมากนัก ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคกระเทียมจากจีนทดแทนกระเทียมของไทยได้ ในระยะยาว (วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล, 2548) อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเพาะปลูกกระเทียม ตลอดจนอาจทำให้พันธุ์กระเทียมของไทยต้องสูญหาย เนื่องจากไม่มีการเพาะปลูกกระเทียมอีกต่อไป ในการลดผลกระทบเบื้องต้นของรัฐบาลดังกล่าว อาจจะยังไม่เพียงพอ ซึ่งรัฐบาลควรใช้มาตรการเรื่องสุขอนามัย และการตรวจสอบสารพิษตกค้างอย่างเข้มงวดในการนำเข้ากระเทียม นอกจากนี้ควรมีการประสานงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์

กระเทียมไทย ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กระเทียมไทยให้เป็นที่ยอมรับของสากล อาทิเช่น การผลิตยารักษาโรค หรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริม เป็นต้น อีกทั้ง ควรให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ตลอดจนเทคนิค การเพาะปลูกพืชที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร หากพื้นที่ใดไม่สามารถปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นได้ ควรจัดหาอาชีพรองรับให้แก่เกษตรกรอย่างเร่งด่วนต่อไป

4.5.3 การนำเข้าแอปเปิล

จีนสามารถผลิตแอปเปิลได้มากที่สุดในโลก ซึ่งในปี 2546 จีนผลิตแอปเปิลเท่ากับ 20,000 พันเมตริกตัน รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา ผลิตได้ 4,088.9 พันเมตริกตัน และตุรกี ผลิตได้ 2,500 พันเมตริกตัน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.9)

	หน่วย: พันเมตริกตัน						
ประเทศ	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
โลก	57,535.1	56,806.7	58,165.3	59,175.0	57,916.3	56,110.7	57,967.2
1. จีน	17,214.5	19,480.7	20,801.6	20,431.2	20,014.9	19,240.9	20,000.0
2. สหรัฐ	4,682.0	5,282.5	4,822.1	4,681.9	4,276.8	3,867.0	4,088.9
3. ตุรกี	2,550.0	2,450.0	2,500.0	2,400.0	2,450.0	22,000.0	2,500.0
4. ฝรั่งเศส	2,473.0	2,209.9	2,165.8	2,156.9	2,397.0	2,477.8	2,402.0
5. อิหร่าน	1,998.1	1,943.6	2,137.0	2,141.7	2,353.4	2,334.0	2,358.0

ที่มา: Food and Agriculture Organization (2005)

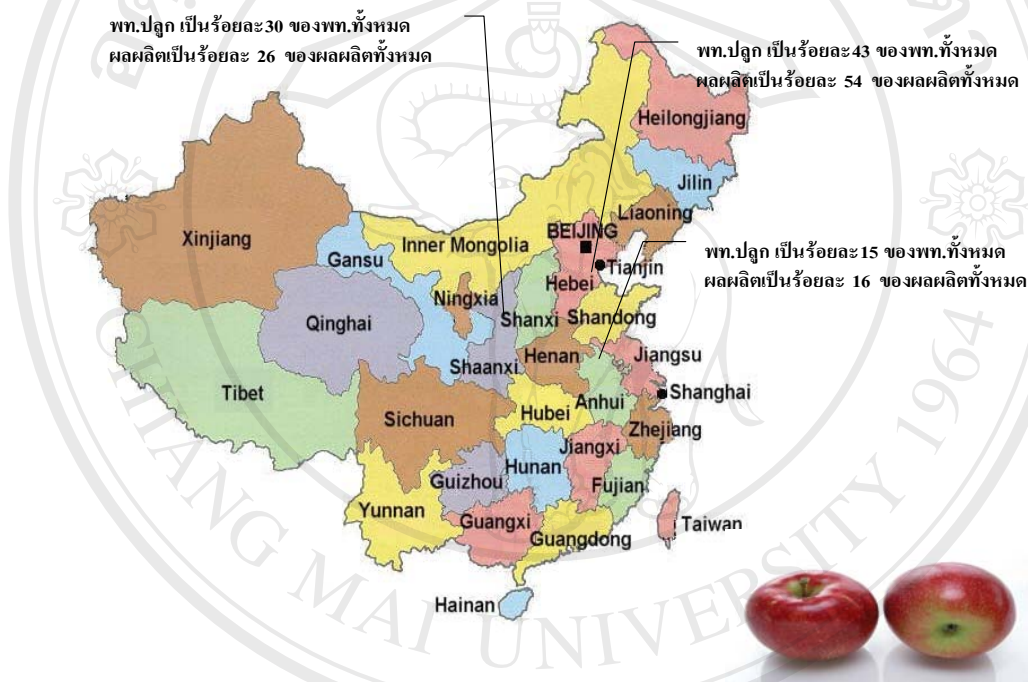
โดยพื้นที่การปลูกแอปเปิลของจีนนั้น พบว่ามีอยู่ 3 พื้นที่หลัก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547) ได้แก่

1) พื้นที่อำเภอ Bou-Hai เป็นพื้นที่เพาะปลูกแอปเปิลดั้งเดิมที่สุดของจีน ประกอบด้วยพื้นที่ใน 3 มณฑล คือ Shandong, Hebei และ Liaoning โดยในปี พ.ศ. 2541 พบพื้นที่เพาะปลูกแอปเปิลเท่ากับร้อยละ 43 ของพื้นที่การปลูกแอปเปิลทั้งหมดในจีน และให้ผลผลิตแอปเปิลมากที่สุดเป็นร้อยละ 54 ของผลผลิตแอปเปิล

2) พื้นที่ลุ่มแม่น้ำเหลืองและตอนเหนือของภูเขา Qin-Ling ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกแอปเปิลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 โดยพื้นที่นี้อยู่ทางตะวันออกของจังหวัด Henan ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑล Shandong และทางเหนือของมณฑล Jiangsu และ Anhui โดยในปี พ.ศ. 2541 พบพื้นที่

เพาะปลูกแอปเปิลเท่ากับร้อยละ 15 ของพื้นที่รวมทั้งหมด และให้ผลผลิตแอปเปิลเป็นร้อยละ 16 ของผลผลิตทั้งหมดด้วย

3) พื้นที่ราบสูงทางตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ได้เริ่มปลูกแอปเปิลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นการปลูกเพื่อส่งออกเป็นหลัก พื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย มณฑล Shaanxi, Gansu, Shanxi, Ningxia และ Qinghai สำหรับพื้นที่นี้มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2541 พื้นที่เพาะปลูกแอปเปิลเท่ากับร้อยละ 30 ของพื้นที่ปลูกแอปเปิลทั้งหมด โดยให้ผลผลิตแอปเปิลเป็นร้อยละ 26 ของผลผลิตแอปเปิลทั้งหมด

รูปที่ 4.1 พื้นที่เพาะปลูกแอปเปิลในประเทศจีน

เนื่องจากแอปเปิลเป็นผลไม้เมืองหนาว ขณะที่ไทยมีศักยภาพผลิตผลไม้เมืองร้อน ด้วยเหตุนี้ ไทยจึงเลือกนำเข้าแอปเปิลจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการนำเข้าแอปเปิลจากจีนซึ่งมีราคาถูก จากตารางที่ 4.10 แสดงราคานำเข้าแอปเปิลรายไตรมาส เมื่อพิจารณาราคาแอปเปิลภายหลังการค้าเสรี คือช่วงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2546 ถึง ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2547 พบว่าราคาแอปเปิลนำเข้าจากจีนมีราคาเท่ากับ 22.19 บาท 25.85 บาท 26.94 บาท 20.56 บาท และ 17.40 บาท ตามลำดับ ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าช่วงเวลาเดียวกันก่อนเปิดการค้าเสรี

ตารางที่ 4.10 ราคานำเข้าแอปเปิลจากจีน

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

รายการ	2544	2545	2546	2547
ไตรมาสที่ 1	35.27	29.24	32.25	25.85
ไตรมาสที่ 2	38.66	35.84	37.17	26.94
ไตรมาสที่ 3	29.45	25.78	24.64	20.56
ไตรมาสที่ 4	26.08	28.66	22.19	17.4

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

ตารางที่ 4.11 ปริมาณการนำเข้าแอปเปิลของไทยจากต่างประเทศ

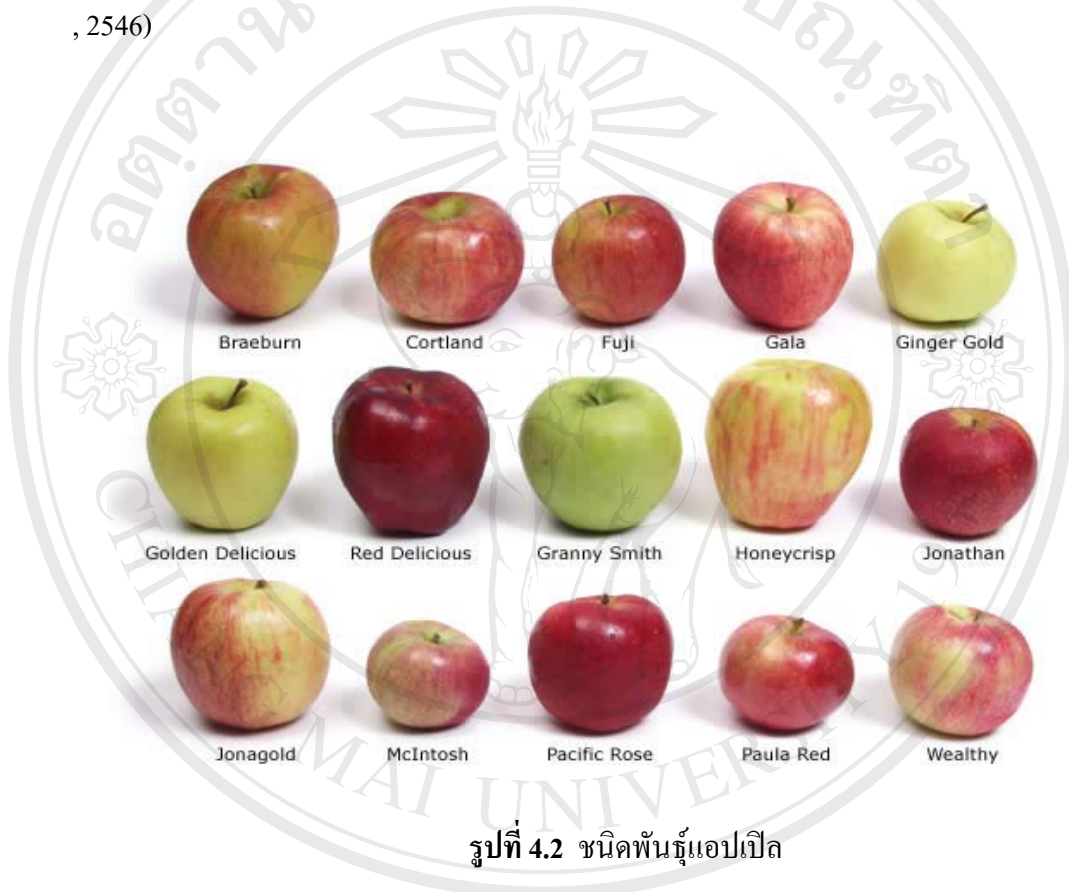
หน่วย: กิโลกรัม

รายการ	ก่อนการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี	การเปลี่ยนแปลง	สัดส่วนการค้า (ร้อยละ)	
	(ต.ค.45 - ธ.ค.46)	(ต.ค.46 - ธ.ค.47)	หลังการค้าเสรี	ก่อนการค้าเสรี	หลังการค้าเสรี
ทั่วโลก	18,624,840	48,383,420	29,758,580	100	100
จีน	13,396,196	44,683,870	31,287,674	71.93	92.35
สหรัฐอเมริกา	2,827,320	2,572,640	-254,680	15.18	5.32
ฝรั่งเศส	1,573,104	696,096	-877,008	8.45	1.44
ญี่ปุ่น	139,900	143,756	3,856	0.75	0.30
ออสเตรเลีย	27,985	252	-27,733	0.15	0.00
นิวซีแลนด์	115,140	0	-115,140	0.62	0.00
แอฟริกาใต้	19,159	142,642	123,483	0.10	0.29

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

โดยภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน (ตารางที่ 4.11) พบว่าไทยนำเข้าแอปเปิลจากทั่วโลกเพิ่มขึ้นเท่ากับ 29.75 ล้านกิโลกรัม ซึ่งเป็นปริมาณการนำเข้าจากจีนมากที่สุดในโลกคือ 31.28 ล้านกิโลกรัม รองลงมาได้แก่ แอฟริกาใต้ เท่ากับ 123.48 ล้านกิโลกรัม จะเห็นว่า สัดส่วนการนำเข้าแอปเปิลของไทยจากจีน เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 92.35 ของการนำเข้าแอปเปิลทั้งหมดของไทย ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการค้าเสรีไทย-จีน เช่นเดียวกับแอฟริกาใต้ ที่พบสัดส่วนการนำเข้าแอปเปิลเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.29 ของการนำเข้าแอปเปิลทั้งหมดของไทย ที่พบสัดส่วนการนำเข้า

แอปเปิลจากสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ลดลง เนื่องจากจีนสามารถผลิตแอปเปิลได้มากที่สุดในโลกประกอบกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตแอปเปิลของจีนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ต้นทุนการผลิตแอปเปิลจีนต่ำลง ด้วยเหตุนี้จีนจึงสามารถขยายการส่งออกได้อย่างต่อเนื่อง โดยพันธุ์แอปเปิลจากจีนส่งมายังไทย คือ พันธุ์ Fuji ซึ่งเป็นพันธุ์แอปเปิลที่จีนส่งออกมากที่สุดถึงร้อยละ 80 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2546)

รูปที่ 4.2 ชนิดพันธุ์แอปเปิล

ตารางที่ 4.12 แสดงมูลค่าการส่งออกต่อหน่วยเมตริกตัน

หน่วย: ร้อยเหรียญสหรัฐ

ประเทศ	2541	2542	2543	2544	2545	2546
จีน	379	346	324	332	341	344
สหรัฐอเมริกา	602	583	586	576	637	667
ฝรั่งเศส	638	584	502	583	707	761
ญี่ปุ่น	0	0	0	0	2,046	2,254
ออสเตรเลีย	706	459	647	502	743	797
นิวซีแลนด์	700	757	491	512	616	730
แอฟริกาใต้	458	390	325	296	326	439

ที่มา: Food and Agriculture Organization (2005)

การค้าเสรีไทย-จีน ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในลักษณะของการเพิ่มปริมาณการค้าระหว่างไทยและจีนในสินค้าแอปเปิล โดยไม่เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในลักษณะของการเบี่ยงเบนทางการค้า เนื่องจากประเทศไทยเพิ่มการนำเข้าจากประเทศที่มีต้นทุนต่อหน่วย (วัดจากมูลค่าการส่งออกต่อหน่วยเมตริกตัน) ต่ำที่สุด ดังนั้นจากตารางที่ 4.12 จะพบว่า มูลค่าการส่งออกต่อหน่วยเมตริกตันของจีนมีมูลค่าต่ำสุด ในปี พ.ศ. 2546 แอปเปิลจากจีนมีมูลค่าต่อหน่วยเมตริกตันเท่ากับ 344 ร้อยเหรียญสหรัฐ โดยมีข้อสมมติฐานว่า แอปเปิลแต่ละพันธุ์สามารถทดแทนกันได้ อย่างสมบูรณ์

จากสถานการณ์ดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้บริโภคภายในประเทศเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการค้าเสรีไทย-จีน ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือผู้บริโภคมีความหลากหลายในการเลือกบริโภคผลไม้เพิ่มขึ้น เพราะสามารถบริโภคแอปเปิลในราคาถูกลง นอกจากนี้ผู้ที่ต้องการควบคุมน้ำหนักหรือลดความอ้วน ควรหันมาบริโภคแอปเปิล เนื่องจาก แอปเปิลเป็นผลไม้ที่มีกากใยอาหารสูง (fiber pectin: แอปเปิล 1 ผลมี ไฟเบอร์ประมาณ 5 กรัม) ซึ่งประกอบด้วยแป้งและน้ำตาลโมเลกุลเดี่ยวถึงร้อยละ 75 น้ำร้อยละ 80 อีกทั้งไม่มีคอเลสเตอรอลแล้วยังอุดมไปด้วยวิตามินและเกลือแร่ที่สำคัญต่อร่างกาย ได้แก่ วิตามินซี บี6 ธาตุเหล็ก ทองแดง และโพแทสเซียม ที่ให้พลังงานแก่ร่างกายนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การนำเข้าสินค้าจากจีนใช้ระยะเวลาเพียงหนึ่งวัน โดยด่านศุลกากร เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องพิธีทางศุลกากร ฝ่ายกักกันพืช กองควบคุมพืชและวัสดุกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รับผิดชอบในการตรวจสอบโรคพืชและศัตรู สุกท้าย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ทำการตรวจสอบสารพิษตกค้าง (ชโยคม สรรพศรี และคณะ, 2548)

นอกจากนี้ (กรณีการ กิจติเวชกุล, 2548) กรมวิชาการเกษตรตรวจพบสารเคมีที่ประเทศไทยห้ามนำเข้าปนเปื้อนในผัก-ผลไม้จากจีน โดยตรวจพบสารพิษชื่อ โมโนโครโทพอส และเมวินฟอส ซึ่งเป็นสารพิษที่ประเทศไทยประกาศเป็นสารต้องห้ามตั้งแต่ พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ในพืชตระกูลกะหล่ำ และแอปเปิล สาลีที่นำเข้ามาจากจีน ด้วยเหตุนี้ กรมวิชาการเกษตรเตรียมยกเว้นและประกาศกฎกระทรวงให้แอปเปิลและสาลีเป็นผลไม้ต้องห้ามที่ต้องผ่านการตรวจสอบสารตกค้างของโรคแมลง สารเคมี และโลหะหนักก่อนการนำเข้า นอกจากนี้คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา ได้เสนอให้มีการปรับปรุงและเครื่องมือการปฏิบัติงานตรวจพืช ทั้งการตรวจสอบเบื้องต้นและตรวจสอบละเอียดในห้องปฏิบัติการ ให้ได้มาตรฐานการตรวจสอบเพื่อรองรับปริมาณการนำเข้าและส่งออกพืชที่จะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบสารเคมีในหอมใหญ่ หอมแดง กระเทียม และแอปเปิล เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรการการนำเข้าเพื่อปกป้องผู้บริโภคภายในประเทศ

การดำเนินมาตรการการนำเข้าที่เน้นหนักในเรื่องมาตรฐานสุขอนามัย ย่อมทำให้การค้าเสรี ผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน เกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อและบริโภคผัก-ผลไม้ที่มีคุณภาพ ราคาถูก ปราศจากสารพิษปลอมปน ซึ่งนโยบายดังกล่าว ได้มีส่วนสนับสนุนนโยบายด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้โครงการอาหารปลอดภัย ที่เน้นในด้านการบริโภคอาหารที่ถูกสุขอนามัย สะอาด และปลอดภัย ด้วยการส่งเสริมให้คนไทยหันมาบริโภคผักและผลไม้มากขึ้น โดยเป็นนโยบายเร่งรัดที่สำคัญในปีงบประมาณ 2548 ของกระทรวงสาธารณสุข (2548) ซึ่งในระยะแรกของโครงการอาจต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ในการรณรงค์และเสริมสร้างสุขภาพของคนไทย แต่ภายหลังเมื่อคนไทยมีสุขภาพอนามัยที่ดี ย่อมจะลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลลงได้ และเพื่อให้บรรลุนโยบายเมืองไทยแข็งแรง ภายในปี พ.ศ. 2560 ที่เป็นนโยบายของรัฐในการส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรงและอายุยืนยาว (กระทรวงสาธารณสุข สำนักคณะกรรมการอาหารและยา, 2548)

4.6 แนวทางการปรับตัวของภาครัฐบาลและเอกชน ภายหลังจากการค้าเสรี

4.6.1 ภาครัฐบาล

จากการดำเนินนโยบายการค้าเสรีไทย-จีน ทางภาครัฐได้เตรียมมาตรการรองรับ โดยการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อสร้างความพร้อมในด้านต่างๆ ที่สำคัญดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2548)

- 1) จัดให้มีคณะติดตามและประเมินผลการเจรจาในแต่ละประเทศอย่างใกล้ชิด เพื่อให้คำแนะนำหรือเสนอมาตรการรองรับ สถานการณ์การค้าเสรีที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง

- 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนปรับปรุงระบบและลดขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้ได้รับความสะดวกและมีความคล่องตัวมากขึ้น
- 3) ปรับปรุงโครงสร้างภาษีศุลกากร การรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน ฯลฯ
- 4) กำหนดมาตรฐานสินค้าในประเทศและมาตรฐานสินค้านำเข้า เพื่อปกป้องผู้ผลิตและผู้บริโภคในประเทศ
- 5) จัดการด้านตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าไทย ตลอดจนสร้างตราสินค้าของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับสากล
- 6) จัดสรรแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการภายในประเทศเพื่อเสริมสภาพคล่องในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม
- 7) ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของไทยในต่างประเทศ
- 8) ปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและสาขาบริการที่ไทยมีศักยภาพ
- 9) ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้เข้มแข็ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และได้รับประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุด
- 10) เสนอความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการค้าเสรี แก่ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถปรับตัวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- 11) ขยายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุดจากการจัดทำ FTA เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต พัฒนารูปแบบ คุณภาพและมาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งบุคลากร และมีมือแรงงาน เพิ่มการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา และขยายช่องทางการตลาดในเชิงรุก
- 12) ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของไทยในต่างประเทศ

4.6.2 ภาคเอกชน

ภาคเอกชน จำเป็นต้องมีการปรับตัวภายหลังการค้าเสรี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถใช้ประโยชน์จากการค้าเสรีให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2548) ดังนี้

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การจัดการ การบริหารต้นทุน ปรับใช้เทคนิคการบริหารสมัยใหม่และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 2) พัฒนารูปแบบและคุณภาพสินค้า รักษาหรือยกระดับมาตรฐานและคุณภาพสินค้า

ให้สูงขึ้นเพื่อเข้าสู่ตลาดระดับบน ซึ่งจะช่วยลดการแข่งขันลงได้ พร้อมกันนี้ควรสร้างความเชื่อมั่นในตราสินค้าของไทยสู่ตลาดโลก

- 3) ศึกษางานการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตให้สูงขึ้น
- 4) พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ และช่างเทคนิค ให้สอดคล้องความต้องการของภาคธุรกิจและระดับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป
- 5) พัฒนาและขยายตลาดเชิงรุก โดยผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ขยายช่องทางการตลาดในการเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงมากขึ้น มีกระบวนการผลิตและการส่งมอบสินค้าอย่างรวดเร็ว
- 6) ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ พร้อมทั้งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาคเอกชนไทยกับภาคเอกชนของประเทศที่ร่วมจัดทำเขตการค้าเสรี เช่น การจัดตั้งสภาธุรกิจ เป็นต้น การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการปรับตัวและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์การค้าเสรีไทย-จีน ย่อมทำให้การดำเนินนโยบายการค้าเสรีมีเอกภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศและสังคมโดยรวม